

Protocol 4007

Archeologische Begeleiding

Dit protocol maakt onderdeel uit van de Kwaliteitsnorm Nederlandse archeologie. Deze Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), is op 09-12-2013 vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, ondergebracht bij de SIKB te Gouda.

INHOUDSOPGAVE

Aanleiding	3
Doel.....	3
Vergunning	4
Proces.....	4
Actoren	4
Afwijkingen.....	4
SPECIFICATIES PVE AB-bv	5
AB01	6

Eigendomsrecht

Dit protocol is opgesteld in opdracht van en uitgegeven door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB). Het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, ondergebracht bij SIKB, beheert dit protocol inhoudelijk. De actuele versie staat op de website van SIKB (www.sikb.nl) en is op elektronische wijze tegen ongewenste aanpassingen beschermd. Het is niet toegestaan om wijzigingen aan te brengen in de originele en door het CCvD Archeologie goedgekeurde en vastgestelde teksten met het doel hieraan rechten te (kunnen) ontlenen.

© Copyright SIKB

Overname van tekstdelen is toegestaan met bronvermelding. Alle rechten berusten bij SIKB.

Bestelwijze

Dit protocol is, evenals de beoordelingsrichtlijn waarbij dit hoort, in digitale vorm kosteloos te verkrijgen bij SIKB. Een ingebonden versie kunt u bestellen tegen kosten, op te vragen bij SIKB.

Helpdesk/gebruiksaanwijzing

Voor vragen over inhoud en toepassing van dit protocol kunt u terecht bij SIKB.

PROTOCOL 4007 ARCHEOLOGISCHE BEGELEIDING

Aanleiding

In de gangbare praktijk van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) moet voor een inventariserend veldonderzoek (IVO) of voor een opgraving worden gekozen. Een archeologische begeleiding (AB) wordt alleen in uitzonderlijke gevallen uitgevoerd, en niet als vervanging van vooronderzoek of opgraving, als daarbij bijzondere afwegingen of beperkingen een rol spelen. In de Memorie van toelichting bij het voorstel tot wijziging van de Monumentenwet 1988 (Artikel I onder B, kamerstukken 29259, nr. 3) staan de volgende mogelijke aanleidingen voor een AB:

1. Wanneer het als gevolg van fysieke belemmeringen niet mogelijk is om adequaat vooronderzoek te doen;
2. wanneer er op grond van de beschikbare archeologische informatie wordt geconcludeerd dat het doen van een opgraving niet (meer) nodig is, maar men toch graag het zekere voor het onzekere wil nemen;
3. wanneer sprake is van bijzondere onderzoeksvragen bij uitvoeringstrajecten.

Een AB kan ook uitgevoerd worden buiten de AMZ-praktijk, namelijk daar waar het gevalueerde terreinen betreft. Dit zijn bijvoorbeeld wettelijk beschermde monumenten. Het gaat hierbij altijd om beperkte bodemingrepen. Het protocol AB kan in deze situaties gebruikt worden. In zo'n geval is sprake van een archeologische begeleiding bij beperkte verstoring (AB-bv).

In de (gewijzigde) Monumentenwet 1988 is opgenomen dat een AB in de volgende gevallen als verplichting kan worden opgelegd bij een vergunning of vrijstelling:

- als voorschrift aan een vergunning ten behoeve van een beschermd monument (art. 19, lid 3);
- als voorschrift aan een aanlegvergunning in het kader van een bestemmingsplan (art. 39, lid 3);
- als voorschrift aan een bouwvergunning in het kader van een bestemmingsplan (art. 40, lid 2);
- als voorschrift aan een projectbesluit in het kader van de Wet RO (art. 41, lid 2).
- Als voorschrift aan een sloopvergunning bij een beschermd stad- of dorpsgezicht (art. 37, lid 3).

In de Ontgrondingenwet is opgenomen dat een AB kan worden opgelegd:

- als voorschrift aan een ontgrondingenvergunning (art. 3, lid 3 Ontgrondingenwet).

Doel

Een AB kan drie verschillende doelen hebben. Dit is afhankelijk van de plek van het onderzoek in de AMZ-cyclus:

1. Als de AB plaatsvindt vóór het selectiebesluit, dan heeft het hetzelfde doel als het doel van een **inventariserend veldonderzoek-proefsleuven** (IVO-P). Dit doel is: 'het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting, die gebaseerd is op het bureauonderzoek'. Het gaat hierbij om een kleine ingreep in een groot gebied, of gebieden in stads- of dorpscentra, waar de archeologische waarden door opstellen pas door sloop toegankelijk worden. Hiervoor is een Programma van Eisen (PvE) vereist, en na een AB-via protocol IVO kan alsnog een opgraving geadviseerd worden bij verdere bodemverstoringen.
2. Wanneer de AB plaatsvindt ná het selectiebesluit en er op grond van de waarderingscriteria sprake is van een behoudenswaardige vindplaats, dan heeft de AB hetzelfde

- doel als het doel van het protocol **Opgraven**: 'het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden'. Ook hiervoor is een PvE vereist.
3. Wanneer een AB betrekking heeft op bodemingrepen op gewaardeerde terreinen, dus zowel op beschermde terreinen als op AMK-terreinen. Het doel is dan om de, binnen de grenzen van de verstoring, tijdens de grondwerkzaamheden waargenomen, vondsten en grondsporen te documenteren en, indien van toepassing, te bergen. Een essentiële meerwaarde van een AB is dat tijdens de uitvoering archeologisch toezicht wordt gehouden op een juiste uitvoering van civiele werkzaamheden conform de vergunningvoorwaarden. Daardoor wordt mogelijke schade door een onjuiste uitvoering van de werkzaamheden voorkomen. Ook hiervoor is een PvE vereist, deze wijkt echter af van de gangbare en is nader uiteengezet in AB01 (zie hieronder).

Vergunning

Een AB conform het protocol IVO-P of Opgraven kan alleen uitgevoerd worden onder een opgravingsvergunning. Ook bij een AB-bv is een opgravingsvergunning noodzakelijk, aangezien profielen en vlakken KNA-conform gedocumenteerd dienen te worden.

Proces

Uit het bovenstaande volgt dat het proces AB op drie manieren kan worden uitgevoerd:

1. als een IVO-P;
2. als een Opgraving;
3. als AB-bv.

Wanneer sprake is van 1, dan dient het protocol IVO-P gevolgd te worden; wanneer sprake is van 2, dan moet het proces worden uitgevoerd conform het protocol Opgraven. Indien sprake is van 3 dan wordt eveneens gewerkt conform het protocol Opgraven, maar wordt gebruik gemaakt van specificatie AB01 (Opstellen Programma van Eisen Archeologische Begeleiding bij beperkte verstoring (AB-bv)).

In dit PvE moet worden vastgelegd waarom gekozen is voor een AB-bv in plaats van een IVO-P of Opgraving. Ook dient hierin te worden omschreven op welke punten eventueel wordt afgeweken van de protocollen IVO-P en Opgraven.

Actoren

De actoren in het proces AB zijn conform de eisen aan de actoren in de protocollen IVO-P of Opgraven.

Afwijkingen

Het uitgangspunt voor een AB is dat de protocollen IVO-P en Opgraven helemaal worden gevolgd. Daar waar dat niet mogelijk is, bijvoorbeeld op basis van de eisen die een civiele uitvoerder stelt, moet een motivatie worden gegeven. Dit gaat op het niveau van de processtappen. Dit wordt vastgelegd in het PvE en het PvA. Wanneer bij de daadwerkelijke uitvoering moet worden afgeweken van de procedure, dan dient dat in de dagrapporten te worden vastgelegd, op het niveau van de processtappen.

SPECIFICATIES PvE AB-bv

spec	omschrijving
AB01	Opstellen Programma van Eisen Archeologische Begeleiding bij beperkte ver- storing (AB-bv)

AB01

Opstellen Programma van Eisen Archeologische Begeleiding bij beperkte verstoring (AB-bv)

Toelichting

Deze specificatie is bedoeld voor een AB-bv op reeds gewaardeerde terreinen en is op te vatten als een beperkt PvE. Dit beperkte PvE kan worden toegepast bij weinig tot niet versturende, maar wel vergunningsplichtige bodemingrepen. Het doel is het veiligstellen van vondstmateriaal en het documenteren van waargenomen gegevens om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden. Tevens dient de AB-bv om toezicht te kunnen houden op de juiste uitvoering van de werkzaamheden conform de vergunningsvoorwaarden. Aan de volgende eisen dient voldaan te zijn:

- 1 Het betreft gewaardeerde terreinen (beschermde rijksmonumenten, AMK-terreinen) en beschermde stads- en dorpsgezichten;
- 2 er is een vergunning (monumentenvergunning, aanlegvergunning, bouwvergunning, sloopvergunning of ontgrondingsvergunning) of vrijstelling (in het kader van de Wet RO) waaraan een AB-bv als verplichting is verbonden;
- 3 er is een motivatie vereist waarom een AB-bv volstaat en een Opgraving of een IVO-P niet mogelijk of noodzakelijk is;
- 4 de ingreep voldoet aan een van de hierna genoemde voorwaarden en ingrepen.

Voorwaarden

Bij de volgende bodemingrepen kan sprake zijn van een Protocol AB-bv:

- bij de bodemingreep wordt de archeologische laag niet geraakt;
- de bodemingreep vindt plaats in een (vrijwel volledig) verstoorde archeologische laag, waarin geen *in situ* sporen en vondsten meer aanwezig zijn;
- de breedte en diepte van de bodemingreep in relatie tot de diepteligging van de archeologische resten is dusdanig dat redelijkerwijs geen leesbaar vlak of profiel is aan te leggen of daarvan geen kennis- of informatiewinst te verwachten is;
- de bodemingreep is, door de onvermijdbare aard van de ingreep en de uitvoering, niet via gangbaar (d.w.z. KNA-conform) archeologisch onderzoek (proefsleuf, opgraving) te realiseren.

Ingrepen

Bij de volgende ingrepen kan sprake zijn van een Protocol AB-bv:

- het trekken van smalle sleuven tot 40 cm breed voor kabels, leidingen, riooltjes etc.;
- het opentrekken van bestaande rioleringen en sleuven met nutsleidingen t.b.v. vervanging of reparatie, ook als deze breder zijn dan 40 cm;
- het uitbaggeren van kunstmatig aangelegde waterpartijen zoals vijvers, sloten en grachten;
- het schoonmaken van oevers;
- het aanleggen van een drainagebuissysteem;
- de sanering van zwaar vervuilde grond, wanneer aantoonbaar wordt vastgesteld dat opgraven niet mogelijk is;
- de sloop van het ondergrondse deel van een niet-cultuurhistorisch waardevol bouwwerk.

Kwaliteitseisen

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Afbakenen plangebied en bodemingreep	<ul style="list-style-type: none"> - Locatie - Omvang en diepte bodemingreep - Beschrijving bodemingreep
Benoemen vergunning-aanvraag	<ul style="list-style-type: none"> - Monumentenvergunning - Aanlegvergunning - Bouwvergunning - Sloopvergunning - Ontgrondingenvergunning - Vrijstelling
Gegevens vergunning-aanvrager	<ul style="list-style-type: none"> - Relevante adresgegevens
Gegevens uitvoerder AB-bv	<ul style="list-style-type: none"> - Relevante adresgegevens
Benoem de bevoegde overheid	<ul style="list-style-type: none"> - Provincie - Gemeente - Staat (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)
Complextypen (Archis)	<ul style="list-style-type: none"> - Omschrijving van verwachte sporen en vondsten ter plaatse van de ingreep
Basisgegevens	<ul style="list-style-type: none"> - Provincie, gemeente, plaats - Toponiem - OM nummer (na art. 46-melding) - Kaartblad - Coördinaten - CMA/ AMK-status - Archis-monumentnummer
Bouwstenen	<ul style="list-style-type: none"> - Motivatie van de in het veld vast te leggen bouwstenen (KNA bijlage I)
Methoden & technieken	<ul style="list-style-type: none"> - Motivatie van het tijdens het onderzoek toe te passen methoden en technieken - Wijze van afgraven - Het (in beperkte mate aanleggen van afleesbare profielen) - Verzamelen artefacten, welke en hoeveel - Omgang met structuren en grondsporen - Fysisch geografische aspecten
Bijlagen	<ul style="list-style-type: none"> - Kaart met daarop aangegeven plangebied - Voorgenomen bodemingrepen - Kaartschaal (max. 1: 5000) - Coördinaten
Beperkingen	<ul style="list-style-type: none"> - Indien sprake is van beperkingen aan het onderzoek, moeten deze worden aangeduid en gemotiveerd.
Rapportage	<ul style="list-style-type: none"> - Het standaardrapport dient te voldoen aan de specificatie opstellen standaardrapport (zie OS15)